

Flytninger og stress

- 5) Når køer skal flyttes, er det vigtigt, du undgår køen bliver stresset
  - ✓ Flytning enten 7-10 dage før kælvning eller så tæt på kælvning som muligt
  - ✓ Flyt minimum to køer ad gangen

Baggrund:

Tema 4: Flytninger og stress

I forbindelse med interviewet blev der spurgt ind til, hvordan goldkøerne flyttes op til kælvning, og hvordan de enkelte landmænd ser på flytninger, som en stressfaktor for goldkøen.

Antal kælvninger pr år varierede blandt de 12 besætninger mellem 100 og 900, og besætningsstørrelsen havde stor indflydelse på håndtering af flytninger. I forbindelse med interviewet, blev der spurgt ind til, hvorvidt landmanden mente, at de flytninger, han foretog i sin besætning, gav anledning til stress og endvidere om besætningen havde faste procedurer for flytninger (tilfældigt eller altid mindst 2 ad gangen). Temaet blev delt op i 3 undertemaer: Flytning af goldkøer 7-10 dage før kælvning, flytning af goldkøer tæt på kælvning og flytter i grupper.

- a) Flytning af goldkøer 7-10 dage før kælvning

Svarene fra interviewene viste, at besætninger med mange kælvning, - store besætninger - flyttede goldkøer mellem gårde, som et led i den praktiske håndtering af de mange køer:

Vi vil gerne have dem hjem en uges tid før, men det er svært med den måde, vi gør det (...), men det er rarest, hvis de kan komme hjem. Men igen der kommer de hjem i dybstrøelse, og det synes jeg faktisk ikke, vi oplever nogle problemer med. De bliver jo taget ud af et hold og ind i et nyt hold, så der er egentlig mange stressfaktorer, men det er ikke der, vi oplever problemer. (1)

Samme landmænd svarede på spørgsmålet, om de havde procedurer for at flytte/sætte mere end en ko ind i nyt hold samtidigt, at fordi de havde så mange køer, skete det helt automatisk, at der

Anbefalinger fra økologiske mælkeproducenter og deres rådgivere om forebyggelse af mælkefeber

blev flyttet flere køer ad gangen. Derfor havde de ikke overvejet at flytte mere end en ko ad gangen som en decideret procedure, men anså det bare for nødvendigt.

En enkelt landmand med få kælvnings flyttede goldkøen fra goldko afsnit og ind i koholdet en uge før forventet kælvnings, og herefter i kælvningsboks ved tegn på kælvnings. Hendes begrundelse for denne procedure var:

Det er fordi, at enten tager du stressen inden, eller også tager du stressen bagefter. Og jeg tager stress inden. Og det er klart, hvis hver anden ko gik ned (med mælkefeber), så ville jeg holde op med det system. Men det er det samme med kvier, jeg tager kvier ind en måned før, hvor de får lov til at gå herinde, før de skal kælve. Fordi så har de vænnet sig til det hele. (2)

En anden landmand som også havde få kælvnings, flyttede højdrægtige kvier og goldkøer ind i kælvningsområdet 7-10 dage før. Han så ikke flytningerne som et problem i forhold til stress, men mente derimod, at sammenblandingen op til kælvnings var problem:

Hvis der skulle være en ting, der stresser, så kunne der være man skulle have to kælvningsbokse. Men det er igen også det med plads og penge. Men så ville vi gerne have en kælvningsboks til førstekalvskøerne og kvierne, så de kunne få lidt ro. (12)

Er tredje landmand, som også så sammenblanding af dyrene som et problem, svarede:

Der kan godt gå 4-5 stykker i en boks. Men jeg er meget skarp med at sortere, hvem der passer sammen, - altså hvis det er nogle unge køer, der deler jeg dem simpelthen, så de gamle der tyranniserer, de går sammen. Og hvis der er nogle der er onde eller slemme, eller der er en der taber, - så bliver den flyttet med det samme. (11)

b) Flytninger af goldkøer tæt på kælvnings

Små besætninger havde ofte kælvningserne spredt jævnt ud over året, og var derfor tvunget til at afholde og flytte goldkøer enkeltvis. De flyttede desuden ofte først goldkøen fra goldko- afdelingen og i kælvningsboks ved tegn på kælvnings.

Anbefalinger fra økologiske mælkeproducenter og deres rådgivere om forebyggelse af mælkefeber

Jamen det er sådan et døgn inden kælvning. (...) Der er jo kun to kælvningsbokse, så de kan ikke sådan gå der flere dage. (8)

Jeg vil helst næsten kunne se benene. Så sent som muligt. (5)

c) Flytter i grupper

En af de landmænd, som har faste rutiner omkring flytning af køer i grupper, svarede:

Vi prøver jo at samle sådan en tre fire fem stykker sammen, altså vi flytter dem aldrig alene. (...) Det betyder rigtig meget, at de bliver flyttet i hold. (11)

En anden svarede:

Jeg golder normalt i hold, det er også derfor det kan være 6-8 uger. (...) Den vil nødtigt noget som helst selv sådan en ko. Så hvis du kan lukke to af sted, har jeg en fornemmelse af at det er ti gange rarere for dem, end hvis de skal selv ned og pisser territoriet af. Det er det samme, når jeg lukker kvier ind, så tager jeg helst to tre stykker. Så er der tre, der kan slås. (2)

Fra: Diskussionen

Omkring flytninger var en del landmænd begrænset i at lave systematiske flytninger på grund af en lille besætningsstørrelse. Store besætninger, med mange afgoldninger hver uge, havde den mulighed at systematisere det, så der blev afgoldet ugentligt og flere ad gangen, og dermed kunne de altid flytte mere end en ko ind i et nyt hold ad gangen. Små besætninger goldede køer af, når det var tid. De landmænd, der ikke kunne systematisere det og flytte flere køer ad gangen, erkendte risikoen ved kun at sætte en ko ind i et allerede etableret hold, og prøvede at kompensere for dette ved at holde øje med, at der ikke var for mange slåskampe i flokken. De valgte evt. at flytte en ko væk, hvis det var tilfældet.

Ved flytning op til kælvning blev der praktiseret to forskellige metoder, enten 7-14 dage før i kælvningsområde, eller umiddelbart før kælvning, begge metoder som også rådgiverne anbefalede. For mange af landmændene var det af pladsmæssige årsager, at de først flyttede koen i kælvningsboks lige før kælvning, mens andre gjorde det, fordi de mente, det er den bedste procedure. Enkelte landmand mente, at fælles kælvningsbokse, hvor køer sættes ind i 7-14 dage var det mest rigtige, fordi boksene her er større, hvilket gør det nemmere for koen at finde sin

Anbefalinger fra økologiske mælkeproducenter og deres rådgivere om forebyggelse af mælkefeber

plads, og komme naturligt rundt, frem for hvis de går i en lille enkeltboks. Rådgiverne var enige i, at den perfekte løsning ville være at have det de kaldte 8 ugers hold, hvor 4-8 køer går sammen i hele goldperioden. Disse hold kæver køerne også i, og der sættes ikke nye køer ind i løbet af perioden. Denne løsning kræver flere store bokse og kan være svær at praktisere i små besætninger.

Fra: Anbefalinger fra rådgiverne

Flytning af goldkøer:

- Flyt goldkøerne væk fra "malkemiljøet", når de skal afgoldes.
- Undgå stress, flyt minimum 2 køer af gangen.
- Skal de flyttes inden kælvning, så bedst så tæt på som muligt - "hoved i begge ender".
- Ellers flytning 7-10 dage før kælvning.
- Undgå så vidt muligt flytninger i goldperioden.
- Undgå køerne bliver deprimerede, det gør mange, når de flyttes.